

SAKLI

KITAP

SİBEL

ERASLAN

SAKLI KİTAP

Sibel Eraslan

KOCA KIZ

“Annenler sinemaya gitti” demişti babaannem, yeni yıkanmış bebek bezlerini balkondaki çamaşır iplerine sererken.

Tuttuğum mandal sepeti ellerimden düşecek gibi olmuştu. Annemle babam niçin beni de götürmemişlerdi ki?

Niçin olacak, hepsi şu bebeğin yüzünden...

Aşk Hikâyesi 'nin, Doğançılar Yokuşu'ndaki Sunar Sineması'nda gösterime girdiği yaz dünyaya gelmişti kız kardeşim, onun beyaz bir kundak içinde eve gelişiyle boyum biraz daha kısalmış, sesim biraz daha incelmışti sanki.

Çünkü beni kimse görmüyor, kimse işitmiyor gibiydi evin içinde. Ev büyümüş de sanki ben ufalmıştım. Pamuk Prenses'in cücelerinden birisi miydim acaba, beni cüce olduğum için mi sevmemeye başlamışlardı, bebekken mi karışmıştım hastanede, yoksa gerçek annemle babam tanımadığımız iki cüce miydi? Bu kadar uzun muydu evdeki herkes ve bu kadar çok işi var mıydı büyüklerin şu bebekten önce?

Ve korkulu rüyam “r” harfi...

Halbuki babam geçen yazdan beri nice uzun uğraşılardan sonra öğretmemiş miydi “r” harfinin nasıl söyleneceğini bana? Günlerce düdüğ çalıp dudaklarımızın arasına sıkıştırdığımız kâğıtlara üflememiş miydik babamla? Sırf “r” harfini çıkartabilmek için

kaçtığı delikten... Nice uğraşından sonra başarmıştım da nitekim: “R”. “Rrrrrrrrrrr”. “R” işte!

Bebek gelir gelmez yeniden unutmuştum dilimi ağzımın içinde korkusuzca titretmeyi.

Dilim dümdüzdü ya Rabbim. Donmuştu, kıvrılmıyor, dişlerime bir türlü çarpmıyordu yine of Allah’ım. Kaybetmişim “R”yi kardeşimin dünyaya gelişle yeniden.

“Koca Kız” diyordu herkes bana. “Koca Kız olmuş hâlâ söylemiyor r’leri.” “Koca Kız” aşağı, “Koca Kız” yukarı...

“Bu yıl okula başlayacaksın Koca Kız, kardeşin de sana abla diyecek, ona okumayı yazmayı sen öğreteceksin...” Bebeğe iyi davranayım diye bana yağ çekiyorlardı, bilmiyor muydum sanki bunu...

Hediyeler getiriyordu eve gelenler, “Koca Kız, bunu sana kardeşin getirmiş” deyip, tokalar, çikolatalar, müzik kutusu, miki fare, kumbara... Bir bebek nasıl getirebilirmiş ki bunları ta Zeynep Kamil’deki hastaneden, elleri küçücük, tutamaz bile hiçbirisini, konuşmuyor, sürekli uyuyor, tuvaletini de altına yapıyor üstelik, nasıl alacakmış da getirecekmiş bu hediyeleri.

Ama acıyorum ona öte yandan, böyle uyurken aniden kendi kendine gülümsüyor, melekler güldürüyormuş onu, öyle diyor babaannem. Biraz aptal gibi, yani biraz da zavallı, içim acıyor onu uyurken seyrettiğimde. Keşke bir an evvel büyüse de bana melekleri anlatsa. Ben hiç görmedim. “Melekler çocukları çok sever” diyor babaannem. Perdelerin arkasında, gardıroptaki elbiselerin arasında, kütüphanenin üst raflarında arıyorum bazen onları. Melekleri. Varlar biliyorum. Bulamıyorum. Ama kardeşim biliyor hatta onlarla arkadaş, almıyorlar beni aralarına, of ya, Allah’ım of...

“Bak sen şu Koca Kız’a, yüzünden düşen bin parça! Annesiyle babası *Aşk Hikâyesi*’ne gitmişler de onun için mahzunmuş Koca Kız, babaannesiiii...” deyip kakhahayla gülüyordu yanağımdan makas alırken Halam.

Babaannemse bana acıyarak güya yatıştırıcı açıklamalar getiriyordu kendince.

“Yavrucuğum, büyüklerin gidebileceği bir film o, *Ayşecik* filmi değil ki... Söz sana Koca Kızım, gelsin *Ayşecik* filmi, Halan götürür seni... Biraz bahçeye çıkıp arkadaşlarıyla oynayabilirsin istersen, bak elmalı kek de yapıyorum ikindi kahvaltısına, azıcık oynayıp gelirsin geri, tamam mı...”

Halam, büyükannem gibi değildi, bana takılmadan duramayacağı için ağzındaki baklayı çıkarıvermişti o gün:

“Koca Kız, sakın geç kalma e mi, sana seslenmeden eve geri dön, hava kararıp da Tepegöz çocukları toplamaya başlamadan evvel evde ol, tamam mı?” Kıkır kıkır gülüyordu üstelik bunları söylerken.

Tepegöz...

Çok farkında değildim Tepegöz’ün neler yapabileceğinin o güne kadar.

İkinci sonrası öğrenecektim nasılsa...

Can sıkıntısı, biraz seksek, biraz gazoz kapağından yılan oyunu falan derken, arkadaşlarımla tek tek evlerine gidişi, arsadaki kedi yavrularıyla biraz oyalanıp birkaç yaban kavunu dürtüp patlattıktan sonra çaresizce eve dönüşüm... Ve apartman girişinde elektrik düğmesine defalarca bastığım halde lambanın bir türlü yanmayışı. Ardından zifiri karanlıkta çıkmak zorunda kaldığım o beş katın her bir basamağında Tepegöz’ün nefesini enseme hissedişim... Nefesimin bir mum gibi sönuşü, içimin eriyişi, soğuk, çok soğuk ve karanlığa kayışım...

Düşmüşüm...

Düşmüşüm.

Tepegöz; ayakları yerde, başı ta göklerde, koskocaman bir devmiş. Tırnakları varmış, belki benim boyumda, üstü başı kumlu, yosunlu, tükürüklü, sümüklü, kıllı, sünger gibi cildi delik deşik, ama çok sert aynı zamanda, sivri kaya parçalarındanmış vücudu. Sesi çok gürültülü, sürekli bağırırmış. Dişleri kocaman ve sipsivriymiş...

Tepegöz; ayakları yerde, başı göklerde koskocaman bir devmiş. Tepesinde, tam kafasının üzerinde kocaman bir gözü varmış. Tek gözü... Kan çanağına dönmüş, damarları çıkmış, dışarı doğru pörtlemiş, ama bu yüzden de her şeyi çok iyi gören bir tek gözmüş...

Gözün beni arayıp da bulamaması için kaçacak delik arıyormuşum kan ter içinde. Kalbim bu koşuya dayanamayacak gibi, sanki kalbimin üstüne bir dağ koymuşlar da eziliyormuşum bu ağır yükün altında...

Tepegöz; ayakları yerde, başı ta göklerde koskocaman bir devmiş. Hava karardıktan sonra sokakta kalmış çocukları tek tek toparlayıp torbasına atarmış... Torbası dikenli çuvaldanmış, çok korkunç, çok pis, çok karanlık, oraya atacakmış beni de, saçlarımdan tutmuş bırakmazmış...

“Kız kızım, kolonya getirsenize çocuğa... Düşmüş bayılmış evladım... Ne oldu sana Koca Kızım, gözlerini severim... Babasının bir tanesi, aç gözlerini” haykırışları arasında kendime gelişim...

“Çok karanlıktı, kapıları çok çaldım, öyle çok çaldım ama duyup da açan olmadı, bağırdım, seslendim ama sesim de çıkmadı... Sonra Tepegöz geldi, ‘Yer/Yok’ dedi bana, ‘Yer/Yok’, sonra da torbasına koyup Yer/Yok’a götürmek için tuttu ensemden, saçlarımdan, şuradan işte...”

O akşam sinema dönüşü olanları duyan babam, Halama çok fena kızmıştı.

“Böyle saçma sapan şeyler öğretip çocuğun kafasını karıştırıyorsun” diyordu.

“Gittiğin o Kız Lisesi nasıl bir okulsun... Bunları mı öğretiyorlar size, hurafe dolusun, çok yazık” diye gürlüyordu.

Aklın almayacağı her şey batıl itikattı babama göre. Hayaldi, gerçek dışıydı ve toplum olarak geri kalışımızın en büyük sebeplerindendi bu cahilane söylenceler... Cehaletten nefret ederdi babam. Her konuşmasında söz her nasılsa dönüp dolaşıp “cehaletle mücadele eden cumhuriyet nesline” gelip dayanırdı. O akşam da öyle olmuştu.

Korkuyu nasıl yenebileceğime dair açık bir önerisi de yoktu aslında babamın. “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” derdi hep. Sonra? Sonrası yoktu, o kadar.

İncinmeyle korku, fark edilememekle kaybolmak birbirine karışırdı oysa bende.

Bilimsel veya akla yatkın bir açıklaması olmadığı halde, Tepegöz vardı işte. Vaktinde eve dönememiş çocukları sokaklardan tek tek toplayıp çuvalına atan o devasa ifrit... Vardı. Tepesindeymiş tek gözü. Vardı. Toplarmış evsiz çocukları. Vardı.

Sonra...

Yıllar sonra sen anlatmıştın bu masalın sonunu bana.

İçtenlikle gülümsemiştin, “Baban sana bu masalın sonunu anlatmadı mı hiç?” diye sormuştu. Ucundan tutup burnumu sağa sola sallamıştın gülererek. Tam bir şoktu bu benim için. O ana kadar kimse burnuma bu şekilde dokunmaya cüret etmemişti çünkü. Çünkü ben... Çünkü ben, çocukluğumda bile Koca Kız’dım. Şimdiyse koskoca bir öğretmen, hocahanım. Fen Bilgisi

sınavı yaptığım öğrencilerim görse mesela burnumdan tuttuğunu şimdi şurada şöylece... Herhalde düşüp bayılırlardı...

“Yok canım, abartıyorsun.”

“Hayır, abartmıyorum.”

“Eee, ne diyelim size sayın hocam? Müstakbel eşim, muhterem nişanlım, saygıdeğer burnunuza el değdirebilir miyiz kraliçe hazretleri falan mı diyelim size küçük hanım? Ne, ne, ne diyelim size, söyleyiniz, öğretiniz bu kulunuza?”

Beni hep güldürürdün.

En çok bunu özleyeceğim sanırım.

Tepegöz karabasanını da bir çırpıda çöpe atmaya başarmıştın bu yüzden. Hayır, anlatmamıştı babam. Tepegöz masalının sonunu bilmiyordum...

Onun yarım bıraktığını sendin tamamlayan, lambaları yakan, kapıları açan, sesimi duyan, korkma ben buradayım diyen, incinmişliklerimi sarıp bağlayan, fark edilmeyişlerimi bitiren, perdelerin arkasında aradığım melek kanatları, kaybolmayayım diye yollarıma kırıntılar dökten...

Yerimdin, göğümdün, ağacımdın, ırmağım.

Vardın sen, bırakmayan.

Sesin deniz sesi gibiydi. Gözlerinde güneşler parlardı o zaman.

Tane tane anlatmıştın.

“Çocukların arasından birisi çıkmış sonra. Davut adında, çobanlık yapan, iddiasız biriymiş bu çocuk... Belindeki kuşağı çözerek sapan yapmış, yollardaki taşları alıp alıp savurmuş sapanıyla Tepegöz’e. Bir... İki... Üç... Üçüncü taş, Tepegöz’ün başındaki çeşm-i kudrete denk gelmiş. Meğerse canavarın tüm gücü, işte tepesindeki o göz’deymiş. Büyük bir gürültüyle yere yuvarlanmış sonra Tepegöz... Herkes bayram etmiş o düşünce. Onu yere yıkan yığıtse peygamberlikle müjdelenmiş, Hz. Davut olmuş ismi...”

36 ♦ sibel eraslan

Sen sabah gibiydin benim için.

Sabahın ilk ışıklarıyla gecenin karanlığıydı delinen.

90 KİLOMETRE

“Niçin ısrarla İngilizce konuşuyorsunuz ki genç bayan, uçaktaki çoğu kişi gibi siz de İstanbul’dan binmediniz mi?”

“Aa... Özür dilerim, ben sanmıştım ki... Yabancısınız. Yani yabancı demek de istemiyorum ama özür dilerim... Şu güvenlik kartını doldurmakta zorlandım, onu şey yapmak istemiştim, yardımcı olabilir misiniz?”

“Viyan’a ya gidiyorsunuz sanırım...”

“Evet, özür dilerim, hostesle İngilizce konuştuğunuz için, aksanızdan zannettim ki...”

“Çok uzun zaman oldu. Dışarıdayım. Doldurmak zorunda değilsiniz o güvenlik kartını, şayet Viyana’dan Almanya’ya transit yapmayacaksanız, gerek yok...”

“Ben de onu sormaya çalışıyordum size, kusura bakmayın ne olur, İngilizcem de çok iyi değil zaten...”

“Viyana’da bu kadar İngilizceye de gerek yok, Almanca biliyor musunuz?”

“Bir dönem kadar üniversitenin dil derslerine devam edeceğim.”

“Güzel... İçtiğim bu şey sizi rahatsız etmez umarım.”

“Ne içtiğinizi bilmiyorum.”

“Böyle başörtülü bir hanım olarak görünce sizi... Benim büyükannem de sizin gibiydi. Ama o tek başına şehir içinde bile hiçbir yolculuğa çıkmamış bir kadındı. Değil içki içen bir erkekle,

yabancı herhangi birisiyle konuştuğunu bile hatırlamıyorum. Kusuru bakmayın, böyle pat diye biraz özel oldu ama...”

“Konuştuğum kişileri seçip eleyecek şartları çoktan kaybettiğim için, ben büyükanneniz kadar şanslı değilim diyelim. İçki servisi yapıldığını bilmiyordum uçakta...”

“Öndeydim, business’ta. Sonra canım sıkıldı, izin alarak arkaya geçtim, güvenlik kartını dolduruyordunuz, takıldığınız yerde bana soru sormak durumunda kaldınız...”

“Evet, aynen böyle oldu. Ne içip içmediğinize hiç bakmadım. Bilmem, aklıma gelmedi işte... Ama siz benim başörtülü bir kadın olduğumu hemen fark ettiniz...”

“İlk görüş, ilk öngörü... Siz de beni yabancı zannettiniz, ecnebi derdi büyükannem olsa.”

“Kusura bakmayın, hem aksanız hem de ne bileyim haliniz tavrınız, belki ten renginiz...”

“İlk bakış dedikleri biraz böyledir... Ama evet, erkekler kadınlara göre daha şanslı, kendimizi ele verecek farklılıklarımız ancak dikkatli izlenince çıkıyor ortaya.”

“İzlenmek kelimesini sevmiyorum.”

“Ooo, bir muhalif var karşımızda.”

”Teşekkür ederim yardımınıza. Güvenlik kartı hakkında verdiğiniz bilgi...”

“Konuşma bitmiştir mi diyorsunuz yani... Oysa bir şeyi merak etmiştim... Sıkılmazsa canınızı, sormak isterim.”

“Lütfen buyurun.”

“Yanlış anlaşılacak istemem, tam tersine kadınların özgüven sahibi olmalarını önemseyen biriyim, yalnız başınıza yolculuk yapmanız dikkatimi çekti, işçi olarak mı geçiyorsunuz Viyana’ya?”

“Hem hayır hem evet... Yüksek lisans için aslında, ama yasal imkân bulursam çalışmayı da düşünüyorum.”

“Doksan kilometreyle ilgili bir tartışma vardı ben yurtdışına çıkarken...”

“Efendim, anlayamadım...”

“Kadınların seyahatiyle ilgili bir ilahiyat tartışması seyretmişim beş yıl kadar evvel Türkiye’deki televizyonlarda... Böyle bir sınır varmış kadınlar için. Siz ne düşünüyorsunuz bu konuda?”

“Ben kendi isteğimle çıkmıyorum diyelim. Çıkartılıyorum...”

“Nedir bu kadınların seyahati konusundaki sınırlamanın gerekçesi, sıkılmayacaksa sizi sorabilir miyim?”

“Bir tür güvenlik, emniyeti sağlamakla ilgili bir jest diyebiliriz. Yani kadınları sınırlamaktan çok, kadınlara yönelik hassasiyet, meraklanmak, titizlenmek...”

“Sizi merak edecek, sizin için telaşlanacak kimse kalmamış mıydı ülkenizde, yani bunu mu çıkarmalıyım bu cümleden?”

“Doksan kilometre sınırıyla ilgili herhangi bir tembih yapma hakkı kalmadı kimsenin. Ben ve benim gibi olan arkadaşlarım, neler yaşadığımızı bilmiyorsunuz. Evet, kimse merak etmiyor beni. Ben kendi ülkemdeyken bile, kendi doğup büyüdüğüm şehirdeyken dahi, hatta evimin içindeyken bile... Doksan kilometre dışındaydım zaten...”

“Öfkelisiniz...”

“Cüretkârsınız...”

“Yanlış anlaşıldım yine, sohbet ediyoruz neticede...”

“Öfkeliyim evet. Ama aynı zamanda hayır. Yaşadıklarımı tek başına öfkeyle açıklayamıyorum...”

“Kadere ne dersiniz?”

“Zorluyorsunuz ama beni...”

“Yani yaşadıklarımız ne kadar ağır olursa olsun, neticede kader denen bir şey var, derdi büyükannem. Takdir-i ilahi diye bir şeyden bahsederdi. Ha, benim ne düşündüğüme gelince, dini yaşantı konusunda ciddi biri değilim... Ama ben de zamanında

ülkesini öfkeyle bırakmak zorunda kalmış biriyim. Yıllar sonra baktığımda, acaba gençliğin verdiği tutkuyla abartmış mıydım diye soruyorum kendime...”

“Abartı...”

“Evet... İncinmeyle, çok aşırı incitilmelerle ilgili bir tepki, yankı gibi mesela...”

“Okulumdan, işimden, evimden, yaşadığım ülkeden ayrılmayı ben de istemezdim... Ama zorladılar buna beni, pek çok kişi denedi kopmamayı aslında...”

“Siz denediniz mi peki?”

“Game over olana kadar tüm level’ları...”

“Oyun bitti mi yani?”

“Düğmeyi kapadım. Exit... Yeni bir sayfa açıyorum...”

“İçtiğim şu şey...”

“Ne içtiğinizle ilgilenmiyorum...”

“Vişne suyuydu...”

“Birinci çinko! İşte önyargı!”

“Öyleyse ben de ikinci çinko diyeyim! Her konuşma kaldırılan bir duvardır...”

“Güldürdünüz beni, sağolun, hafifledim...”

“Hayat böyledir küçükhanım... Tüm ağırlığına rağmen, kısa ve hafif sokaklarla bağlantı kurulan bir ana cadde gibi. Hikâyenizi tam olarak bilmiyorum ama günün birinde yani benim yaşıma geldiğinizde, ardınıza baktığınızda güleceğiniz ve hasretle anımsayacağınız pek çok hatıranız olacak sizin de...”

“Peki ya pişmanlıklar?”

“Pişmanlık veya benim eski sözlüğümdeki haliyle nedametse, yeryüzündeki ilk insandan bu yana miras olarak devraldığımız, katlana katlana bir kartopu gibi büyüyen birikimin adıdır bence. Pişman olmasaydık şayet, hiçbir şeyi keşfedemezdik. Keşiflerimizse yeni nedametlerimizimizin anasıdır. Dünya böyle bir yer...”

“Ben de sizin hikâyenizi bilmiyorum ama işte konuşmaya başladık...”

“Acı çekmenin yol açtığı konuksever dil diyorum ben buna. Ancak kendimizde deneyimlediğimiz acılarla yol bulabiliyoruz başkalarının acılarına. Bunun adı, büyümek oluyor...”

“Büyümek bana çok büyük acılara mal oluyor...”

“Hepsi geçecek, inanın geride kalacak desem...”

“Annem de böyle derdi düşüp de dizlerimizi kanattığımızda küçükken. Bir tentürdiyot kokusu geliyor burnuma siz ‘hepsi geçecek’ derken... Böyle derdi annem pamuğu yaralarımıza bastırırken, ‘geçti, hepsi geçti’... Bir tentürdiyot denizinde yüzyorum sanki...”

“Babamı ne kadar üzdüğümü düşünüyorum şimdi dönüp bakınca geriye. Şimdi kanserle uğraşan orta yaşlı biri olarak babamı daha iyi anlıyorum. Gerçi geriye dönsem, gene aynı şeyleri yapardım büyük ihtimalle ama beni sevenlere, cidden sevenlere daha çok vakit ayırırdım, anneme, babama, kardeşime, hatta karşı komşumuzun bir kızı vardı beni gizli gizli sevdiğini bildiğim, ona bile...”

“Sizden farkım, sevdiklerimi bırakamamam. Gittiğim her yere benimle geliyorlar. Bir de şu var tabii; ben adalete olan inancımı yitirmedim henüz... Çocukların kalplerinde taşıdıkları saklı kitaba inanıyorum hâlâ...”

DENİZKIZI

Babamın “bu halimle” beni kabul etmesi, çok kolay olmamıştı elbette.

Ben Kemal Öğretmen’in Koca Kız’ıydım, hayatında bir yankı, hayatında hatırlatıcı bir iz veya kendi devamı olarak gördüğüm çocuğuydum.

Kütüphanesindeki kitapları, biriktirdiği dergileri, tüm plaklarını, hatta çocukluğundaki pul koleksiyonuna kadar sadece ama sadece kendisinin ellediği, başka herkese yasaklı her şeyi, kendimi bildim bileli sadece benimle paylaşırdı babam.

Üçüncü dünyanın -bunu asla kabul etmezdi babam, coşkuyla ve inançla söylerdi hep, gelişmekte olan ülke olduğumuzu- 68 kuşağına has, kimisi merak kimisi endişeyle yüklü bir yığın refleksi... Latin müziği ile Âşık Veysel, Martin Luther King’le Ecevit her nasılsa bitişirdi onun kolajında... “Tam Bağımsız Türkiye”, ilerleme, toplumsal refah, bilimsel gelişim, cehaletle ve geri kalmışlıkla mücadele gibi sonraları eklektik bir koalisyon oluşlarını hayretle ve kalbim sızlayarak fark edeceğim, ama hep saygı da duyacağım, samimi bir idealizm...

Mistik olanı bu kadar es geçtiği halde, garip bir şekilde tersinden ve madde üzerinden inşa edilmiş bir idealizm mistiği idi onun ve akranlarının sürdürdüğü...

Ben, babamı çok sevdim, büyüdükçe onunla farklı şeyler düşündüğümüz halde. Ben, babamı çok sevdim...

Onu üzmüş olduğum haldeyken bile böyleydi bu. “Sen benim hayal kırıklığımsın” demişti bana o gün; üniversite son sınıfa geçtiğimde örtünmeye karar vermiştim çünkü...

“Lakin” demişti iç geçirerek, “her yelkenli, günün birinde uzak denizlere açılacağı bir rüzgârı bekler, tasvip etmesem de denebilirsin, seni üzmelerini asla istemem, üzüle üzüle büyüse de tüm çocuklar...”

Onun kıt kanaat bir öğretmen maaşıyla kız kardeşimle beni okutmak için nelere katlandığını nasıl inkâr edebilirim? Elindeki asayla denizlerde kavmine yol açan Musa Peygamber gibiydi adeta, o azıcık maaşla İstanbul gibi bir yerde ailesini ele güne muhtaç etmeden yaşatması. Geceleri şoförlük yapışını taksilerde, hem de hiç yüksünmeden, nasıl unutabilirim...

Ya annemin çeyiziyle birlikte gelin girdiği günden beri hiç durmadan tıkırdayarak nerdeyse tüm Erenköy’ün hatırlı kadınlarını gıydirip kuşattığı dikiş makinemiz emektar Köhler’i... Sanki dikiş makinesinden çok annemin kız kardeşi gibiydi bu makine... Olgunlaşma Enstitüsü mezunu diğer arkadaşlarından daha mütevazı bir hayat yaşıyordu annem Yedigâr Hanım.

Babam anneme “Çocuklarının anası ol yeter Yedigâr” demiş, o da pek çok modaevinden iş teklifi aldığı halde kırmamış babamı, severek evlenmişler zaten, sanırım bu hep böyle devam etti... Benimse anneminki gibi gülmedi bahtım, yani sen... Yani biz... Böyle olmayabilirdik.

Anneannem başlarda karşı çıkmış evliliklerine, “Bir evin bir kızısın, öğretmen dediğin bugün buradaysa yarın tayin olacağı gurbet ellerde, kıyamam” demiş. “Seni çok iyi şartlarda büyüt-

tük, bir öğretmen maaşıyla yapamazsın” demiş. Demiş demiş de dinletememiş, evlenmişler.

Annem, en güzel elbiseleri hep başkaları için dikerken, bir gün bile yüzünü kırıştırmamıştı... Babaannem ve Halamla da ana kız gibiydiler, hatta Halam da bizim yanımızda okumuştur liseyi... “Siz yeter ki okuyun” derdi annem de babam da. “Yeter ki okuyun kızım...” Annemin uykusuz iki gece üzerine mezuniyet sabahına yetiştirdiği lacivert ipek tuvaletim, Kız Lisesi’nde nasıl da sükse yapmıştı...

Kendimi bildim bileli “Öğretmen olacağım” derdim. Tüm arkadaşlarım doktor ya da avukat olacağım derken, ben parmağımı hepsinden de yukarı, en yükseğe kaldırarak, zıplayarak hatta, heyecanla bağırırdım:

“Büyüyünce öğretmen olacağım, babam gibi!”

Dediğim gibi de olmuştu, zorlanmamıştım hiç. Üniversite yürüme mesafesindeydi, Göztepe’deki Eğitim Fakültesi.

Oysa üniversiteye başladığım günlerde fark edecektim ki; Erenköy’den, tren istasyonuna sarkan böğürtlenlerden, bahçesinde büyüdüğümüz Kız Lisesi’nden, yaz öğleden sonralarında kalabalığın piyasa yaptığı Caddeden ibaret değildi hayat.

Zaten lisedeki kızlara da bir haller olmuştu, hepsi neredeyse, Kız Lisesi’ne has o tüm farklılıkları öğütücü disipliner hayat sona erince, annelerini kopya eden küçük birer kadına dönüşmüştü. Babamın öğretmen olduğunu hepsi bilirdi mesela, hayret ben onların babalarının ne işle uğraştığını lise bitinceye kadar hiç sormamışım.

Sosyo-ekonomik farklılıklar, lise bitince çıkarmış ortaya meğer... Herkesin babasıyla çizdiği bir hayat yolu varmış, uçuk mavi lise formlarını çıkarır çıkarmaz öğrenecektim bunu.

Kızlarla; moda ve erkekler, sinema ve erkekler, aerobik ve erkeklerden ibaretleşen kısa konuşmalar, hafta sonları video partileri, sokakları inleyen disko müzikler ve arabeskler, hüznü sesiyse Sezen'in "geri dön"leri, Orhan Pamuk'un *Beyaz Kale*'sinden Vakkorama'nın indirim günlerine hücum, salgın halindeki deri montlar, manikür, perma, punk ve bol vatkalı, yüksek omuzlu günler... Seksenlerin darbe sonrası günlerine has, içe batık, çözümlü, nevrotik durumları işte.

Hep bu kadar kısıtlı, sayılı ve bir salgın gibi miydi hallerimiz? Konuşmalarımız giderek azalıyordu, ancak birbirine benzeyenlerin bildiği yeni bir dil. Mezuniyet sonrası bir göçmene döndürmüştü beni bu yeni fark ettiğim lisan. Konuşmadığım. Çemberine alınmadığım. Yok, aslında tam böyle değil, benim de payım var; can sıkıcı bulup da dahil olmadığım diyelim...

Giderek konuşacak şeylerin azalması, saçımı hâlâ kurdeleyle atkuyruğu şeklinde bağlayışımın, dizlerimin üstüne bir türlü çıkmayan etekliğim, kökünden kesik ojesiz tırnaklarımın (babam sevmezdi uzun tırnağı da ojeyi de) daha bariz bir suskunlukla karşılanması her buluşmada...

Sonra yavaş yavaş görünmezliğim, giderek buharlaşmam hat-ta. Gözlerin gözlerime denk düşmeyişi, tam denk düşecekken kaçırılması...

Okul çıkışı Aysun ve Pelin'le karşılaşmamız bir keresinde... Caddede *Orhan Pancur*'un sırasındaki cafe-barlardan birine girişimiz birlikte, menüye kısaca göz gezdirdikten sonra Aysun'un kulağına fısıldayışım: "Haftalığımı henüz almadım, ne yapacağım ya, listedeki her şey ateş pahası?"

"Ateş pahası?" diye açılışı gözlerinin Aysun'un, dudak büküşü anında. Ne kadar da ihtiyarlara has bir cümleymiş bu. Hangi sözlüktenmiş bu kelimeler.

Aysun ve Pelin'in kapıdan gürültüyle giren yeni arkadaşlarını el sallayarak masaya davet edişleri, yeni gelenler bana boş gözlerle kısaca baktıktan sonra onlarla tanıştırmayışım ve Pelin'in kulağıma herkesin duyabileceği bir sesle; "Sen de bir şey içmezsin canım çok pahalıysa, oturursun yanımızda işte" deyişi...

En dışta eğreti bir şekilde beş dakika kadar oturduktan sonra, "Benim yetiştirmem gereken bir ödevim vardı" diyerek kalkışım aralarından... Kimsenin duymayışı bunu...

Cadde'de hızla koşarken yerde yatan bir adama rastlamam sonra...
"Sarası tutmuş bunun..."

"Bu dilencilere niçin izin veriyor ki belediye?"

"Yaklaşmayın, uyuşturucu komasında olabilir."

"Polis gelip kaldırsın şu ayyaşı yerden."

Adamın kaldırım kenarındaki çırpınışına omuzlarını silkerek bakıp geçen Cadde halkı...

Bir spor arabayı kırmızı ışık ralicisi olduğuna dikkat etmeden durduruşum, "Hastaneye kaldıralım, bu adamın durumu hiç iyi değil" deyişim içerdeki delikanlılara...

"Kızım, manyak mısın ya" diyerek gülmeleri gürültüyle...

"Hem otostop çekiyor, hem hastane diyor, kafayı yemiş bu uzun saçlı!"

Kırmızıdan yeşile geçiyor aynı anda trafik lambaları. Aniden gaza basıp lastiklerini yakarcasına yarışa girişen Cadde delikanlıları...

Beynim dönüyordu, mideme ağrılar saplanıyordu, şakaklarım patlayacak gibiydi...

Liseden sonraki hayatın bende bıraktığı ilk izlenimler pervasız, sert ve köşeliydi çok.

Önce doğum günü partilerinden, ardından birlikte gidilen Adalar'dan Bodrum'lardan tart edilişim, Kız Lisesi'ndeki arkadaşlarımdan yavaş yavaş kopuşum...

Yaşadıklarımı tam anlamıyla sosyo-ekonomik sebeplere dayalı dışlanmışlık olarak da sadeleştiremiyordum öte yandan. Çevremdeki bu ezber korosuna dahil olmak hiç içimden gelmiyordu bir kere. Birbirlerini zavallıca taklitten öteye gidemeyen, hayata dair merak edecek hiçbir şeyi kalmamış insanların arasında yer almayı ben de istemiyordum aslında.

İkna Odası'ndakiler “niye böyle olduğumu” sordukları içindi belki çocukluğuma gidişim, gençliğimi gözden geçirişim. “Böyle olmakla” büyük bir suç işlemiştim ya, böyle olmaklığı her insanın geçmişiyile ilgilidir ya biraz. Bunun için mi hatırlıyordum ilk gençliğe dair kırgınlıklarımı... Beni kendimden şüphe etmeye, ilkin kendime “niçin böyle olduğumu” sormaya götürüyordu belki 28 Şubat sonrası maruz kaldığım büyük baskı...

Ama sana da çok anlatamamıştım ki kendimi.

Niçin böyle olduğumu...

Bilmiyorum hâlâ neden?

Niçin ikide bir çocukluğumu karıştırıyorum işin içine?

Bir suçluluk psikolojisi olabilir mi beni buna yönelten?

Veya kendimi bir şekilde savunmak için mi yaslanıyorum ilk gençlik günlerime?

Yani evet dindarım, mütevazı bir hayatı yaşamayı tercih ettim ama şu şu şu sebeplerden ötürü demek zorunluluğu mudur bana geriye ket vurdurtan?

Belki de öğretmen olduğum içindir, kaderin çocuklukta yazıldığına inandığımdandır veya pedagojide hocalarımızın bize öğrettiği meşhur “çocukluk çağı travması” öğretisindedir, emin değilim...

Peki dindarlık, çocukluk çağı travması mıdır?

Elbette hayır, hayat pratiğinin kültürel bir yanı olmasına, tüm gelenekselliğine rağmen dindarlık, izleri sadece çocukluktan sürülecek bir suç değildir.

Faşizmin en acımasız yanısıdır bu sanırım; hayatını baskılar uygulayarak kararttığı insanları, sürekli özre davet eder, dayakla terbiye edilecek çocuklar olarak görür her yaştaki muhatabını diktatörler...

Niçin mi böyleydiniz?

Sahte olandan kaçınmak, samimi bir tebessüm, nezaket, ikram, başkasını fark ediş, duyarlılık, diğerine saygı, iyilik, umut, dostluk, fedakârlık... Bunlardı aradığım sanırım... Kalbimdeki saklı kitap, bunları fısıldıyordu bana. Her çocuğun kalbinde fitri olarak taşıdığı o saklı kitap, masumiyete dair...

Masumiyete dokunmak, varoluşunuza el atmaktı İkna Odası'ndakilerin yaptıkları.

Sanırım bir çıkış yoluydu aradığım, tıpkı anneannemin çocukluğumda anlattığı kayıp denizkızı masalındaki gibi...

Yolumu arıyordum...

Yazları Şile'ye giderdik bildim bileli.

Kuzguncuk'taki evini kapatıp Şile'deki yazlığa geçirdi anneannem her mayıs ayı başında. Karneleri alır almaz bizler de yollanırdık peşinden. Anneannem biz geri döndükten sonra da kalırdı Şile'de, balık mevsimi boyunca, aralık ayının başlarına kadar bazen, ışıklarını söndürmezdi Ağlayankaya'daki yaz evinin...

Kuzenlerimiz kadar kız kardeşimle benim için de büyük bir maceraydı Şile, çocukluğumuzdan itibaren...

Düşünüyorum da, dine dair ilk bariz hatıralarım, arkadaşlarıyla Osmanlıca mektuplaşan anneannemle bağıntılı. Yaprakları arasında “nişan” adını verdiği tavuskuşu tüyüyle hemen her sabah okuduğuna şahit olduğum Mushaf’ı, her haziranda Çarşı Camii’nde ölmüşleri için okuttuğu mevlid, külahlar içinde dağıtılan şekerlerin “Allah Kabul Etsin”lerinin hemen altından çıkan güllü lokumlar, serpilen gülsuyuna karışan ilahilerle anneannem bir masal gibiydi. Din gibiydi daha doğrusu.

Yaz evi gizemlerle de doluydu öte yandan.

Hemen her odasının muhakkak bir duvarında kapakları açıldığında ya mutfak ya banyo veya üst üste naftalinlenerek istiflenmiş yorgan yüklükleri çıkan, ahşap tavanlı iki katlı o yaz evi, dünya içinde dünya, rüya içinde rüya gibiydi biz çocuklar için...

Bu kapaklı duvarların önündeki divanlarda yatmaya korkardık kardeşimle... Hele kapağını açtığında kurnalı çeşmesi ve mermer küvetiyle beliriveren gömme banyo...

Büyük kuzenlerimizin anlattığına göre, bazı geceler bu küvette ağlayan bir denizkızının sesi işitilmiş.

Ocaklı Ada’dan yüze yüze Ağlayankaya’ya kadar gelmiş, sonra da dönüş yolunu kaybederek, bizim yazlığın gömme banyosuna gelip çıkmış bir kız...

Sarı gümrah saçları varmış, belden aşağısı allı pullu upuzun kuyruklu bir denizkızıymış, kaybettiği mercan tırağını ararmış...

Çok üzülürdük bu yolunu kaybetmiş denizkızına...

Kız kardeşimle güzel bir kroki çizip anneannemin evinden Ocaklı Ada’daki yuvasına dönüş yolunu tarif ettiğimizi hatırlıyorum ona... Gömme banyonun kapısının altındaki tahta aralıktan içeri atmıştık bu mektubu. Hiç kabul etmeden ama önündeki divanda yatmayı...